

ماده 27 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان¹

وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی، نهادهای، نیروی نظامی و انتظامی، شرکت های دولتی و شهرداری ها می توانند در ارجاع امور کارشناسی با رعایت آیین نامه خاصی که به پیشنهاد مشترک وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت دادگستری به تصویب هیأت وزیران می رسد به جای کارشناسان رسمی دادگستری از مهندسان دارای پروانه اشتغال که بوسیله سازمان استان معرفی می شوند استفاده نمایند.

آیین نامه اجرایی ماده (27) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان²

ماده 1- تعاریف:

- واژه ها و اصطلاحات مندرج در این آیین نامه با توجه به قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و آیین نامه های آن به شرح زیر تعریف می شود:
- الف- سازمان استان: سازمان نظام مهندسی ساختمان استان
- ب - شورای مرکزی: شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان
- ج - مهندس واجد شرایط: مهندس دارای پروانه اشتغال به کار مهندسی معتبر که براساس آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب 1375/11/17 هیأت وزیران و دستورالعمل مصوب وزارت مسکن و شهرسازی، در یک یا چند رشته تخصصی مهندسی، صلاحیت ارائه خدمات مهندسی کارشناسی را دارا باشد.
- د- خدمات مهندسی کارشناسی: کلیه خدمات مهندسی از قبیل طراحی، محاسبه، نظارت، اجرا، بهره برداری، کنترل و بازرسی، آزمایش، متره، برآورد، ارزیابی و تقویم، تشخیص علل خرابی که در چارچوب معیارهای پذیرفته شده تخصصی قابل عرضه بوده و در زمره امور حرفه ای ناشی از پروانه اشتغال موضوع قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان یا عضویت در سازمان استان می باشد.
- ه- مراجع درخواست کننده وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، شرکت های دولتی و شهرداری ها که متقاضی خدمات مهندسی کارشناسی باشند.

ماده 2-

مرجع درخواست کننده می تواند به موجب ضوابط این آیین نامه برای خدمات مهندسی کارشناسی از سازمان استان درخواست معرفی مهندس یا مهندسان واجد شرایط نماید. در این صورت سازمان استان فرد یا افرادی را براساس دستورالعمل خاصی که از سوی شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی پیشنهاد و به تصویب وزارت مسکن و شهرسازی می رسد، انتخاب و به مرجع درخواست کننده معرفی می کند.

ماده 3-

مرجع درخواست کننده مهندس یا مهندسان واجد شرایط، باید در برگ درخواست خود موارد زیر را درج کند:

- الف- موضوع خدمات مهندسی کارشناسی درخواستی اعم از امور تخصصی یا ارزیابی با ذکر جزئیات لازم.
- ب- تعداد مهندسان واجد شرایط مورد درخواست و تخصص های هر یک از آنان.
- ج- محل انجام خدمات مهندسی کارشناسی.
- د- مهلت زمانی معرفی مهندس یا مهندسان واجد شرایط.
- ه- مهلت زمانی برای اعلام نظریه خدمات مهندسی کارشناسی.
- و- تعهد پرداخت حق الزحمه خدمات مهندسی کارشناسی بر اساس تعرفه مندرج در ماده (6) این آیین نامه.

ماده 4 -

معرفی مهندس یا مهندسان واجد شرایط به مرجع درخواست کننده، تنها توسط سازمان استان با رعایت ماده (74) آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان صورت می گیرد و مراجع درخواست کننده برای خدمات مهندسی کارشناسی، مجاز به مراجعه مستقیم به مهندسان دارای پروانه اشتغال به کار مهندسی موضوع این آیین نامه نیستند.

ماده 5-

- 1- مصوب 1374/12/22 مجلس شورای اسلامی
- 2- مصوب 1379/3/8 هیأت وزیران و ابلاغ شده تحت شماره 22685/ت/9794 مورخ 1379/3/11 به وزرای دادگستری و مسکن و شهرسازی

نظریه مهندس یا مهندسان معرفی شده از طرف سازمان استان، پس از ثبت در دفتر سازمان استان، توسط هیأت مدیره سازمان استان به مرجع درخواست کننده ارسال یا تسلیم خواهد شد.

ماده 6-

تعرفه حق الزحمه خدمات مهندسی کارشناسی موضوع این آیین نامه، عیناً معادل تعرفه مربوط به دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری است و در مواردی که تعرفه خاصی وجود ندارد، در چارچوب بند (15) ماده (15) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان به پیشنهاد هیأت مدیره سازمان استان و تصویب وزیر مسکن و شهرسازی تعیین خواهد شد.

ماده 7-

مرجع درخواست کننده مهندس یا مهندسان واجد شرایط مجاز به پرداخت مستقیم حق الزحمه خدمات مهندسی کارشناسی به فرد یا افراد معرفی شده نیستند و باید حق الزحمه مربوط را به حساب سازمان استان واریز و یک نسخه از فیش بانکی را به سازمان استان مذکور تسلیم کنند. سازمان استان پس از وصول اصل نظریه مهندس یا مهندسان معرفی شده، حق الزحمه را بعد از کسر کسور زیر به مهندس یا مهندسان معرفی شده پرداخت می کند :

الف - پنج درصد (5 %) بابت مالیات علی الحساب موضوع ماده (104) قانون مالیات های مستقیم به حساب وزارت امور اقتصادی و دارایی.

ب - پنج درصد (5 %) به حساب سازمان استان بابت ارجاع کار در چارچوب ماده (37) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان.

ماده 8-

هرگاه مرجع درخواست کننده تخلفی از مهندس یا مهندسان معرفی شده توسط سازمان استان مشاهده کند، باید موضوع را به هیأت مدیره سازمان استان و شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان مربوط گزارش کند.

ماده 9-

مرجع درخواست کننده و سازمان استان مکلفند جهات رد مهندس یا مهندسان معرفی شده را که همان جهات رد مربوط به کارشناسان رسمی دادگستری است، بررسی و از عدم شمول آن اطمینان حاصل کنند. این تکلیف متوجه مهندس یا مهندسان معرفی شده نیز می باشد. عدم رعایت این ماده از ناحیه مرجع درخواست کننده، تخلف اداری و از ناحیه سازمان استان و مهندس یا مهندسان معرفی شده، تخلف انتظامی محسوب می شود.

دستور العمل انتخاب و معرفی کارشناسان سازمان نظام مهندسی ساختمان³
(موضوع ماده 2 آیین نامه ماده 27 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان)

سازمان های نظام مهندسی ساختمان استان ها برای انتخاب کارشناسان واجد شرایط از بین مهندسان دارای پروانه اشتغال به کار مهندسی عضو خود و معرفی آنان به مراجع درخواست کننده موضوع ماده 27 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب اسفند ماه 1374 و آیین نامه اجرایی ماده 27 قانون مذکور مصوب خرداد ماه 1379 (که از این پس به ترتیب " قانون " و " آیین نامه ماده 27 " خوانده می شود) به شرح مندرج در این دستور العمل اقدام خواهند کرد:

فصل اول : انتخاب کارشناسان

ماده 1- سازمان های نظام مهندسی ساختمان استان هر 3 سال یک بار بر اساس برنامه زمانبندی اعلام شده از طرف شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان و با رعایت کامل مفاد این دستور العمل مهندسان واجد شرایط کارشناسی در رشته های مختلف را از بین اعضای خود انتخاب و به آنان " پروانه کارشناسی سازمان نظام مهندسی ساختمان " که در این دستور العمل به اختصار " پروانه کارشناسی " خوانده می شود اعطا خواهند نمود.
تبصره - از تاریخ ابلاغ این دستور العمل آزمون کارشناسی عمومی برای سه دوره اول هر سال یک بار و از سال سوم هر سه سال یک بار برگزار می شود.

ماده 2- پروانه کارشناسی سازمان نظام مهندسی ساختمان در هر یک از 7 رشته اصلی عمران، معماری، تأسیسات مکانیکی، تأسیسات برقی، شهرسازی، نقشه برداری و ترافیک موضوع ماده 6 قانون و رشته های مرتبط در دو سطح "عمومی" و " تخصصی " اعطاء می شود.

ماده 3 - به کلیه دارندگان مدرک تحصیلی معتبر کارشناسی در یکی از 7 رشته اصلی و رشته های مرتبط در صورت احراز سایر شرایط مندرج در این دستور العمل " پروانه کارشناسی عمومی " در رشته های مربوط به خود داده می شود و علاوه بر آن به دارندگان مدرک تحصیلی معتبر کارشناسی ارشد و یا دکتری درگرایش های تخصصی هر رشته در صورت احراز سایر شرایط مندرج در این دستور العمل " پروانه کارشناسی تخصصی " در آن رشته اعطا می شود.

ماده 4- حدود صلاحیت دارندگان " پروانه کارشناسی عمومی " برای هر رشته به شرح پیوست خواهد بود و حدود صلاحیت دارندگان " پروانه کارشناسی تخصصی " با پیشنهاد شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان و تصویب وزارت مسکن و شهرسازی تعیین و در پروانه کارشناسی آنان درج خواهد شد.

ماده 5- شرایط لازم برای اخذ " پروانه کارشناسی عمومی " در هر رشته به شرح زیر است :

- 1- عضویت در سازمان نظام مهندسی ساختمان استان
- 2- دارا بودن پروانه اشتغال به کار مهندسی معتبر در رشته مورد تقاضا
- 3- داشتن 10 سال سابقه کار مفید در رشته مورد تقاضا پس از فراغت از تحصیل
- 4- قبولی در آزمون مربوط
- 5- گذاردن دوره های آموزش کارشناسی
- 6- نداشتن پیشینه کیفری و محکومیت انتظامی درجه 3 و بالاتر
- 7- برخورداری از سلامتی مناسب برای کارشناسی

³ - پیشنهادی شماره 1354/ش/م مورخ 1379/3/21 شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان و مصوب 1379/11/10 وزیر مسکن و شهرسازی ابلاغی تحت شماره 6233/100/20 مورخ 1379/11/11.

ماده 6- متقاضی دریافت " پروانه کارشناسی تخصصی" باید علاوه بر داشتن " پروانه کارشناسی عمومی" در رشته پایه گرایش مذکور حداقل دارای 2 سال سابقه کار مفید در تخصص مربوطه بوده و آزمون تخصصی آن را بگذرانند.

فصل دوم : هیأت های تشخیص، آزمون و نظارت

ماده 7- هیأت تشخیص صلاحیت متقاضیان پروانه کارشناسی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان در هر رشته (که در این دستور العمل " هیأت تشخیص استان" نامیده می شود) متشکل از 5 نفر به شرح زیر می باشد :

- 1- رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان به نمایندگی از طرف وزارت مسکن و شهرسازی و در تهران نماینده مستقیم وزارت مذکور که سمت ریاست هیأت را به عهده خواهند داشت.
- 2- رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان به نمایندگی از طرف شورای مرکزی
- 3- رئیس شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان
- 4- دو نفر به انتخاب رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان در رشته مربوط

ماده 8- جلسات "هیأت تشخیص استان" در هر رشته به دعوت رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تشکیل و با حضور اکثریت اعضا و به شرط حضور نماینده وزارت مسکن و شهرسازی رسمیت می یابد و تصمیمات آن با حداقل 3 رأی موافق معتبر است. دبیرخانه هیأت های تشخیص استان همان دبیرخانه سازمان نظام مهندسی ساختمان استان می باشد و سازمان استان امکانات لازم را برای انجام وظایف هیأت های تشخیص استان خود فراهم می نماید.

ماده 9- "هیأت تشخیص استان" در هر رشته مسئول رسیدگی به شرایط متقاضیان پروانه کارشناسی عمومی و تخصصی همان رشته و تعیین واجدین شرایط دریافت پروانه مذکور در چارچوب این دستور العمل می باشد.

ماده 10- هیأت علمی - تجربی آزمون کارشناسی (که از این پس به اختصار هیأت آزمون نامیده می شود) در هر رشته و گرایش مرکب است از 5 نفر از متخصصین برجسته کشور در همان رشته که هر کدام دارای سوابق علمی و تجربی شاخص در یک یا چند گرایش تخصصی از رشته مذکور و آشنا با حرفه کارشناسی بوده و به فاصله حداقل 4 ماه قبل از برگزاری آزمون هر دوره به پیشنهاد هیأت رئیسه شورای مرکزی و با تأیید و صدور حکم وزارت مسکن و شهرسازی کار خود را آغاز می نمایند. اعضای هیأت های آزمون نمی توانند عضو هیأت تشخیص هیچ یک از استان ها باشند.

ماده 11- هیأت آزمون هر رشته و گرایش در نخستین جلسه یک نفر را از بین خود به عنوان رئیس و یک نفر را به عنوان دبیر انتخاب و به رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان معرفی می نماید. دبیرخانه هیأت آزمون همان دبیرخانه شورای مرکزی است و جلسات هیأت آزمون هر رشته و هر گرایش با دعوت کتبی رئیس هیأت مذکور و با حضور حداقل 4 نفر از اعضای هیأت تشکیل و رسمیت می یابد و مصوبات آن با 3 رأی موافق معتبر است.

ماده 12- به منظور حسن اجرای آیین نامه موضوع ماده 27 قانون و مفاد این دستور العمل و همچنین طی صحیح کلیه مراحل انتخاب کارشناس از بدو انتشار آگهی تا پایان دوره آموزشی و صدور پروانه کارشناسی، هیأتی مرکب از 2 نفر نماینده وزارت مسکن و شهرسازی و یک نفر نماینده از طرف شورای مرکزی تحت عنوان "هیأت نظارت" تشکیل می گردد. هیأت مذکور علاوه بر نظارت بر کلیه امور مندرج در این دستور العمل و هدایت آن به مجرای صحیح قانونی خود به شکایات واصله در حد موضوع این دستور العمل نیز رسیدگی می نماید. تصمیمات هیأت نظارت در کلیه موارد با اکثریت آراء معتبر و لازم الاجرا است. دبیرخانه هیأت نظارت همان دبیرخانه شورای مرکزی خواهد بود.

فصل سوم : نحوه برگزاری آزمون کارشناسی

ماده 13- هیأت تشخیص استان در هر رشته با رعایت مفاد ماده یک این دستور العمل و تبصره آن آزمون صدور پروانه کارشناسی عمومی و تخصصی رشته خود را در محل استان برگزار خواهد نمود.

تبصره: در صورتی که تعداد متقاضیان واجد شرایط شرکت در آزمون هر رشته در هر استان کمتر از 5 نفر باشد هیأت تشخیص استان با هماهنگی هیأت تشخیص استانی دیگر آنان را برای شرکت در آزمون به آن استان معرفی می کند.

ماده 14- شرایط، برنامه زمانبندی، سوالات و نصاب قبولی در آزمون هر رشته توسط هیأت آزمون همان رشته به طور متمرکز برای سراسر کشور تعیین و نتایج آزمون نیز به وسیله هیأت مذکور استخراج و به دبیرخانه شورای مرکزی اعلام می شود.

ماده 15- "هیأت تشخیص استان" بر اساس برنامه زمانبندی اعلام شده از متقاضیان پروانه کارشناسی رشته خود ثبت نام به عمل می آورد. شورای مرکزی به منظور اطلاع رسانی به متقاضیان حداقل 3 ماه قبل از برگزاری آزمون مراتب را با ذکر شرایط و مدارک لازم، مواد آزمون و منابع آن، نصاب قبولی و مهلت ثبت نام و زمانبندی مراحل آزمون در دو نوبت به فاصله ده روز و هر نوبت در دو روزنامه کثیرالانتشار سراسری صبح و عصر آگهی خواهد نمود و از متقاضیان واجد شرایط برای تسلیم مدارک به دبیرخانه هیأت تشخیص سازمان خود در مهلت تعیین شده دعوت به عمل خواهد آورد. این اطلاعیه به طور همزمان در سایتهای اینترنتی شورای مرکزی و معاونت نظام مهندسی و اجرای ساختمان وزارت مسکن و شهرسازی نیز گذارده خواهد شد.

تبصره: سازمان نظام مهندسی ساختمان استان موظف است تاریخ برگزاری آزمون و سایر اطلاعات موضوع این ماده را از طریق مکاتبه با اعضای خود و نصب اطلاعیه در دفتر مرکزی سازمان و نمایندگی های آن و قراردادن در سایت اینترنتی خود (در صورت وجود) به فاصله 20 روز قبل از آغاز زمان ثبت نام به اطلاع اعضای سازمان خود برساند.

ماده 16- هیأت تشخیص استان پس از بررسی مدارک متقاضیان، فهرست واجدین و فاقدين شرایط برای شرکت در آزمون را استخراج و حداقل 35 روز قبل از آزمون به وسیله پست سفارشی به آنان اعلام و ساعت، روز و محل آزمون را به واجدین شرایط شرکت در آزمون کتباً اطلاع خواهد داد و فهرست واجدین شرایط را در محل سازمان نیز نصب خواهد نمود.

ماده 17- کسانی که واجد شرایط شرکت در آزمون تشخیص داده نشده اند می توانند اعتراض خود را ظرف 5 روز از دریافت پاسخ، تسلیم دبیرخانه هیأت تشخیص استان نمایند. این هیأت مکلف است ظرف 5 روز از دریافت شکایت با حضور بازرسان سازمان استان به آن رسیدگی و نظر خود را اعلام نماید. چنانچه شاکی همچنان به شکایت خود باقی باشد، درخواست تجدید نظر خود را حداقل 20 روز قبل از آزمون تسلیم دبیرخانه هیأت نظارت در مرکز خواهد نمود. این هیأت موظف است حداقل 10 روز قبل از آزمون نتیجه رسیدگی خود را از طریق ریاست سازمان نظام مهندسی ساختمان به هیأت تشخیص استان اعلام نماید. در این مورد رأی هیأت نظارت با 2 رأی موافق معتبر می باشد.

ماده 18- آزمون پروانه کارشناسی عمومی در هر رشته و کارشناسی تخصصی در هر گرایش در سراسر کشور در یک روز و همزمان شروع و خاتمه می یابد اما برگزاری آزمون همه رشته ها و همه گرایش ها بطور همزمان الزامی نیست. پس از خاتمه آزمون هیأت تشخیص استان اوراق آزمون را جمع آوری و لاک و مهر نموده همراه با نسخه ای از صورتجلسات شروع و خاتمه آزمون به دبیرخانه هیأت آزمون کارشناسی در مرکز تسلیم می نماید.

ماده 19- هیأت آزمون مکلف است بلا فاصله پس از وصول اوراق آزمون استان ها نتایج آزمون و اسامی قبول شدگان رشته خود را استخراج و آنها را در اختیار دبیرخانه شورای مرکزی قرار دهد. دبیرخانه مزبور موظف است پس از تأیید هیأت نظارت مبنی بر صحت برگزاری آزمون حداکثر ظرف 10 روز نتایج آزمون را طی صورتجلسه تسلیم هیأت های تشخیص استان ها نماید.

ماده 20- "هیأت تشخیص استان" باید به فاصله 10 روز پس از وصول نتایج، مراتب قبولی یا رد در آزمون را با پست سفارشی به شرکت کنندگان در آزمون اعلام نماید و از قبول شدگان برای شروع دوره آموزش کارشناسی دعوت به عمل آورد.

ماده 21- شرکت کنندگان در آزمون که به نتیجه خود اعتراض دارند می توانند حداکثر ظرف پانزده روز از تاریخ اعلام نتیجه، شکایت کتبی خود را همراه با مستندات با پست سفارشی تسلیم دبیرخانه هیأت آزمون کارشناسی واقع در ساختمان شورای مرکزی نمایند. شکایات واصله در جلسه هیأت آزمون کارشناسی که با حضور رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان و اعضای هیأت نظارت تشکیل می شود مورد رسیدگی قرار گرفته و نظر قطعی به شاکی و دبیرخانه شورای مرکزی اعلام می گردد.

ماده 22- به پذیرفته شدگان واجدین شرایط در هر دوره در آزمون کارشناسی پس از طی تشریفات معموله در این دستور العمل پروانه کارشناسی اعطاء خواهد شد.

فصل چهارم : دوره آموزش کارشناسی و بازآموزی

ماده 23- قبول شدگان در آزمون کارشناسی عمومی باید قبل از اخذ پروانه کارشناسی یک دوره آموزشی برای کسب مهارت های علمی و عملی که توسط سازمان نظام مهندسی ساختمان استان برگزار می گردد طی نمایند. محتوای دوره و مدت آن به صورت یکسان برای هر رشته و همچنین هزینه های مربوط توسط شورای مرکزی تعیین و ابلاغ خواهد شد.

ماده 24- متقاضی پروانه کارشناسی عمومی پس از طی دوره آموزش کارشناسی و اخذ تأییدیه در جلسه ای با حضور اعضای هیأت تشخیص استان با قرائت و امضاء متن زیراتیان سوگند می نماید :

((من در پیشگاه قرآن کریم، به خداوند متعال سوگند یاد می کنم، در اموری که برای کارشناسی به من رجوع می شود، پروردگار یکتا را حاضر و ناظر دانسته و نظر کارشناسی خود را به راستی و درستی اظهار کنم و نظر خصوصی خود را در آن دخالت ندهم و تمام نظرات خود را نسبت به مواردی که به اینجانب ارجاع شده اظهار کرده و مطلبی را مکتوم ندارم و بر خلاف واقع چیزی نگویم و ننویسم و اسراری که در خلال انجام کارشناسی از آنها مطلع شده ام حفظ کنم و رازدار و امین باشم.))

تبصره 1- اقلیت های دینی این سوگند را با ذکر نام کتاب آسمانی خود یاد خواهند کرد.
تبصره 2- اتیان سوگند برای یک بار کافی است ولو آن که متقاضی بعداً واجد شرایط احراز کارشناسی تخصصی یا کارشناسی عمومی در سایر رشته ها گردد.

ماده 25- پس از اتیان سوگند، و در صورت بقای سایر شرایط اخذ پروانه کارشناسی به فاصله 30 روز پروانه کارشناسی متقاضی با درج صلاحیت های مربوطه پس از امضای رئیس سازمان نظام مهندسی استان و تأیید رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان صادر خواهد شد.

تبصره- چنانچه در دوره آموزش کارشناسی، متقاضی کارشناسی هر یک از شرایط لازم جهت اخذ پروانه کارشناسی را حسب اعلام شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان از دست دهد اتیان سوگند و اعطا پروانه تا احراز مجدد شرایط لازم به تعویق خواهد افتاد.

ماده 26- متقاضیان پروانه کارشناسی تخصصی، از طی مجدد تشریفات مواد 23 و 24 این دستور العمل معاف می باشند، مگر آن که در موارد خاص با تصویب هیأت تشخیص برای آنان انجام طی دوره آموزشی برای مدت مشخص و در زمینه ای خاص الزامی باشد.

ماده 27- در صورتیکه شورای مرکزی، گذراندن دوره های بازآموزی علمی و یا عملی مشخصی را برای کارشناسان عمومی یا تخصصی در یک رشته یا گرایش ضروری تشخیص دهد کارشناسان مربوط مکلف به گذراندن دوره مذکور بوده و این شرط در زمره شروط اعتبار پروانه کارشناسی آنها محسوب خواهد شد. چنانچه وزارت مسکن و شهرسازی نیز گذراندن دوره هایی بشرح بالا را لازم بداند مراتب را به شورای مرکزی ابلاغ می نماید.

ماده 28- مدت اعتبار پروانه های کارشناسی عمومی و تخصصی 4 سال بوده و تا زمانی که بر طبق مقررات مربوط دارنده آن واجد شرایط و صلاحیت باشد قابل تمدید خواهد بود.

ماده 29- اندازه، فرم، رنگ و محتوای پروانه کارشناسی عمومی هر رشته و پروانه کارشناسی تخصصی هر گرایش در سراسر کشور یکسان خواهد بود.

ماده 30- پرداخت هزینه برگزاری آزمون و صدور و تمدید پروانه کارشناسی بر طبق تعرفه مصوب شورای مرکزی به عهده متقاضی پروانه می باشد.

ماده 31- دارندگان پروانه معتبر کارشناسی رسمی دادگستری در صورت دارا بودن شرایط این دستور العمل می توانند تقاضای دریافت پروانه کارشناسی از سازمان نظام مهندسی ساختمان استان نمایند. "هیأت تشخیص استان" می تواند معافیت آنان از تمام یا بخشی از آزمون ها یا معافیت از طی دوره آموزش کارشناسی موضوع این دستور العمل را پیشنهاد بنماید. این پیشنهاد با تصویب شورای مرکزی قابل اجرا خواهد بود.

ماده 32- در صورتیکه کارشناس عضویت خود در سازمان نظام مهندسی يك استان را ترك و به عضویت سازمان نظام مهندسی استان دیگری در آید می تواند در استان جدید از مزایای پروانه کارشناسی خود با رعایت ترتیبات این دستورالعمل استفاده کند.

ماده 33- هر کارشناس سازمان دارای پرونده ای در سازمان نظام مهندسی ساختمان استان صادر کننده پروانه کارشناسی بوده و سوابق کارشناس، حدود صلاحیت و مجازات های انتظامی وی در آن درج خواهد شد و در صورت ترك عضویت کارشناس از سازمان يك استان، و قبول عضویت در سازمان استان دیگر، پرونده کارشناسی وی توسط سازمان استان مبدأ تحویل سازمان استان بعدی خواهد شد.

فصل پنجم : وظایف کارشناس

ماده 34- کارشناسان موضوع این دستورالعمل در انجام امور کارشناسی خود موظف به رعایت موارد زیر می باشند و نقض هر يك از این موارد علاوه بر آثار حقوقی و جزایی که بر آن مترتب است به منزله تخلف انتظامی نیز محسوب می شود :

- 1- وظایف ارجاعی را در مهلت مقرر و یا با موافقت مرجع درخواست کننده در مهلت تمدید شده انجام دهد.
- 2- در صورت کشف جهات رد مذکور در ماده 9 آیین نامه ماده 27 فوراً مراتب را به سازمان نظام مهندسی ساختمان استان و مرجع درخواست کننده کتباً اطلاع و از ادامه کارشناسی استعفا نماید.
- 3- در انجام وظایف محوله دقت کافی نموده و بهترین قضاوت مهندسی خود را در نظریه کارشناسی به کار بندد.
- 4- در بررسی های کارشناسانه و همچنین در تدوین و تنظیم گزارش کارشناسی خود از معیارها و موازین معتبر مهندسی استفاده کند.
- 5- حقیقت را ابراز کند، تمام حقیقت را ابراز کند و چیزی را خلاف حقیقت ابراز ننماید.
- 6- در گزارش های کارشناسی رعایت بی طرفی کامل را بنماید.
- 7- رعایت شئون مهندسی و اخلاق حرفه ای را بنماید.
- 8- فقط در محدوده صلاحیت مندرج در پروانه کارشناسی خود، مسئولیت کارشناسی را قبول نماید و چنانچه انجام کارشناسی را خارج از محدوده صلاحیت خود تشخیص داد فوراً ادامه کار را متوقف و مراتب را کتباً به سازمان نظام مهندسی ساختمان استان و مرجع درخواست کننده اطلاع دهد.
- 9- در صورت قبول امر کارشناسی از انجام آن امتناع نرزد مگر در صورت داشتن عذر موجه و پس از اعلام آن به سازمان نظام مهندسی ساختمان و تأیید هیأت مدیره سازمان استان.
- 10- اسراری را که در خلال انجام کارشناسی از آنها مطلع می شود حفظ نماید.
- 11- مفاد آیین نامه ماده 27 را رعایت نموده و از قبول مستقیم کارشناسی از مراجع درخواست کننده خودداری نماید.
- 12- از قبول هدیه یا هر وجهی از مرجع درخواست کننده و یا هر طرف دیگر ذینفع در نتیجه کارشناسی خودداری نماید.

ماده 35- کارشناس مکلف است وظایف کارشناسی را که به وی چه به صورت انفرادی و چه به عنوان عضو هیأت کارشناسی ارجاع می شود رسماً انجام دهد و مجاز نیست آن وظایف را به اشخاص ثالث محول نماید حتی اگر شخص ثالث دارای صلاحیت کارشناسی باشد.

ماده 36- کارشناسان سازمان مکلفند چنانچه در مدت اعتبار پروانه خود یکی از شرایط اخذ پروانه کارشناسی را از دست دهند نظیر ابطال یا توقیف پروانه اشتغال به کار مهندسی یا قطع عضویت ایشان مراتب را به فاصله 10 روز کتباً به سازمان استان اعلام نمایند. در غیر این صورت سازمان به محض حصول اطلاع، پرونده را جهت رسیدگی به این تخلف به شورای انتظامی سازمان ارسال خواهد نمود.

فصل ششم : معرفی کارشناس

ماده 37- معرفی کارشناسان منتخب به مراجع درخواست کننده صرفاً پس از درخواست کتبی مراجع مذکور در چارچوب آیین نامه ماده 27 با رعایت ترتیبات زیر انجام می پذیرد :

الف- هر سازمان استان فهرستی از اسامی کلیه کارشناسان عضو خود را در هر رشته عمومی و تخصصی تهیه و آن را به تفکیک رشته و تخصص به ترتیب الفبایی مرتب و در هر دوره اطلاعات آن را به

- هنگام خواهد نمود. سازمان استان می تواند فهرست و مشخصات کارشناسان خود را به صورت کتابچه تهیه و در اختیار دستگاه های موضوع ماده 27 و مراجع قضایی در سطح استان قرار دهد.
- ب- ترتیب نوبت برای ارجاع کارشناسی در جلسه ای با حضور اعضای هیأت مدیره، بازرسان و رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان در ابتدای هر دوره پذیرش کارشناس یکبار از طریق قرعه کشی بین کارشناسانی که در همان دوره به اخذ پروانه نائل شده اند تعیین و صورتجلسه می شود و در دوره های بعد نوبت های جدید به همین ترتیب معین و به انتهای فهرست نوبت قبل اضافه می گردد. کارشناسانی که با رعایت قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و آیین نامه اجرایی آن از عضویت یک سازمان استان منتزع شده و به عضویت سازمان استان دیگری در می آیند در انتهای فهرست استان جدید قرار خواهند گرفت.
- ج- تقاضای مراجع درخواست کننده به رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تسلیم می شود. رئیس سازمان استان موضوع را در اولین جلسه هیأت مدیره با لحاظ نمودن فوریت های آن مطرح و از میان کارشناسان استان به نوبت فرد یا افراد واجد شرایط و میزان علمی الحساب حق الزحمه مربوط را با رعایت ماده 6 آیین نامه به مرجع مذکور معرفی و اعلام می نماید. هیأت مدیره می تواند اختیار خود را در این زمینه با حفظ مسوولیت به کمیسیون های تخصصی موضوع ماده 14 قانون تفویض نماید.
- د- دارندگان محکومیت انتظامی منجر به محرومیت از کارشناسی در دوره محرومیت نباید به مراجع درخواست کننده معرفی شوند و پس از اتمام مدت محرومیت برای ارجاع کارشناسی در انتهای فهرست نوبت قرار خواهند گرفت.
- ه- ابلاغ انجام کارشناسی به کارشناس منتخب پس از وصول فیش پرداخت علی الحساب حق الزحمه از طرف مرجع در خواست کننده به حساب سازمان استان به وسیله رئیس سازمان استان و در غیاب وی به ترتیب مذکور در ماده 74 آیین نامه اجرایی قانون انجام می پذیرد. در این ابلاغیه موارد مندرج در ماده 3 آیین نامه ماده 27 و نام و نشانی کارشناسان همکار در هیأت کارشناسی (در صورت وجود هیأت) درج خواهد شد.

ماده 38- چنانچه کارشناس معرفی شده برای انجام کارشناسی خود نیاز به استقاده از ابزار، لوازم، نرم افزارها، مدارک یا انجام آزمایش های ضروری یا استقاده از خدمات فنی و مشورتی متخصصین دیگر داشته باشد و یا موضوع کارشناسی از مواردی باشد که برای آن تعرفه کارشناسی تعیین نشده باشد، مراتب را همراه با برآورد هزینه به هیأت مدیره سازمان اعلام و پس از تأیید هیأت مدیره و تعهد پرداخت هزینه های اضافی مترتب بر آنها از ناحیه مرجع درخواست کننده به سازمان، نسبت به تهیه امکانات و یا استقاده از خدمات پیشنهادی اقدام می نماید.

فصل هفتم : پرداخت حق الزحمه

ماده 39- کارشناس پس از اتمام کار کارشناسی اصل نظریه را در دو نسخه به سازمان استان تسلیم می نماید. سازمان استان پس از ثبت گزارش و حصول اطمینان نسبت به رعایت مقررات و الزامات مربوط به انجام کارشناسی نسخه ای از آن را به مرجع درخواست کننده تسلیم و نسخه دوم را در سوابق کارشناس مربوط ضبط و ظرف 15 روز نسبت به وصول حق الزحمه قطعی کارشناس از مرجع درخواست کننده اقدام و پس از کسر کسور مندرج در ماده 7 آیین نامه با وی تسویه حساب و رسید واریز مالیات به حساب وزارت امور اقتصادی و دارایی را به وی تسلیم می نماید.

ماده 40- چنانچه کارشناس در خلال مدت کارشناسی و قبل از تسلیم نظریه خود در اثر تخلف یا محکومیت ناشی از همان کار کارشناسی، شرایط انجام کارشناسی را از دست بدهد، یا از ادامه کارشناسی استعفا دهد، بابت خدماتی که انجام داده مبلغی به وی پرداخت نخواهد شد، اما چنانچه در اثر فوت یا از دست دادن شرایط جسمی و روانی ادامه کارشناسی وی متوقف شود حق الزحمه او به نسبت میزان کاری که انجام داده حسب مورد به وی، وارث وی یا قیم وی قابل پرداخت می باشد. و ادامه کار توسط کارشناس دیگری تکمیل و نتیجه به سازمان درخواست کننده اعلام خواهد شد.

ماده 41- چنانچه کار کارشناسی توسط هیأت کارشناسی انجام می پذیرد بایستی در زمان ارجاع کارشناسی میزان حق الزحمه هر یک از کارشناسان عضو هیأت مشخص شود.

ماده 42- هرگاه کارشناس بر خلاف ماده 35 این دستورالعمل انجام وظایف خود را به شخص ثالث ارجاع نماید، علاوه بر اینکه مشمول مجازات انتظامی می شود، هیچگونه حق الزحمه ای به وی و یا به شخص ثالث مرجوع به پرداخت نخواهد شد.

ماده 43- رسیدگی به تخلفات انتظامی کارشناسان سازمان در انجام امور محوله به استناد ماده 8 آیین نامه ماده 27 و ماده 91 آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان به عهده شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان بوده که در چارچوب آیین نامه اجرایی قانون به آنها رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می نماید و آرای آن شورا در قالب آیین نامه اخیرالذکر قابل تجدید نظر در شورای انتظامی نظام مهندسی ساختمان می باشد. محکومیت انتظامی در امور کارشناسی در پروانه اشتغال به کار مهندسی کارشناس نیز درج خواهد شد. همچنین هرگونه محرومیت از استفاده از پروانه اشتغال به کار مهندسی به منزله محرومیت از انجام کارشناسی خواهد بود. شوراها ی انتظامی می توانند حسب مورد و با رعایت درجات مجازات های مندرج در ماده 90 آیین نامه مذکور صرفاً نسبت به پروانه کارشناسی اعلام رأی نمایند.

ماده 44- حدود صلاحیت کارشناسی دارندگان پروانه کارشناسی عمومی در رشته های اصلی تحت عنوان پیوست یک در 4 صفحه ضمیمه این دستور العمل است که در حکم مفاد دستور العمل محسوب می گردد، و صلاحیت کارشناسی دارندگان پروانه تخصصی در رشته های اصلی و همچنین صلاحیت کارشناسی دارندگان پروانه کارشناسی عمومی و تخصصی در رشته های مرتبط در چهارچوب ماده 4 این دستور العمل متعاقباً به عنوان پیوست های 2 و 3 ابلاغ خواهد شد.

پیوست یک

حدود صلاحیت کارشناسی دارندگان پروانه کارشناسی عمومی در رشته های اصلی

- 1- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته عمران :**
- طراحی و محاسبه و کنترل محاسبات و سازه یا ساختمان ها، منابع و مخازن و ابنیه فنی فلزی، بتنی، چوبی، مصالح بنایی و مختلط و راه و باند.
  - متره و برآورد احجام ساختمانی، هزینه کلیه ساختمان ها، منابع و مخازن، راه ها و ابنیه فنی و بررسی صورت وضعیت آنها.
  - تشخیص علل خرابی یا نقص ساختمان ها، راه ها و ابنیه فنی و تعیین خسارت آنها.
  - بررسی علل حوادث منجر به خسارت، جرح یا فوت و اظهار نظر در آنها.
  - تفکیک و افراز ساختمان ها و زمین.
  - اظهار نظر در مورد گزارش های فنی مرتبط با ساختمان ها، راه ها و ابنیه فنی.

- ارزیابی بهای زمین های غیر مزروعی، ساختمان و ابنیه فنی.
  - تعیین اجاره بها و حق کسب و پیشه محل ها.
  - رسیدگی به اختلافات ناشی از قرار دادهای پیمانکاری و مهندسی مشاور و همچنین قراردادهای طراحی، اجرا و نظارت و حکمیت و اظهار نظر در مورد جنبه های فنی و مالی آنها (در محدوده اقلام ساختمانی).
  - رسیدگی به اسناد مناقصه و مزایده در طرح های عمرانی و ساختمان های خصوصی.
  - نظارت بر جریان تحویل موقت و قطعی طرح های عمرانی.
- توضیح:** انجام خدمات فوق در مورد سازه های خاص نظیر سازه های فضا کار و همچنین در مورد پل های بزرگ، کارهای دریایی و تأسیسات بندری، باند و تأسیسات فرودگاهی، تأسیسات آبی، سیلوها، دکل ها و برج های بیش از 30 متر ارتفاع، تونل ها، خطوط راه آهن، سایت های صنعتی و نظامی و هر نوع کار دیگری که از نظر تخصصی در ردیف آنها باشد مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی است.

2- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته معماری :

- تهیه طرح معماری و کنترل طرح معماری انواع ساختمان های بتنی، فلزی، مصالح بنایی، چوبی و مختلط با کاربری های متعارف.
  - متره و برآورد احجام ساختمانی و هزینه کلیه ساختمان ها و بررسی صورت وضعیت آنها.
  - تعیین خسارت وارده به ساختمان ها و برآورد هزینه تعمیرات.
  - تفکیک و افراز ساختمان ها.
  - تعیین اجاره بها و حق کسب و پیشه محل ها و املاک.
  - رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای پیمانکاری و مهندسی مشاور و طراحی، اجرا و نظارت و حکمیت و اظهار نظر در مورد جنبه های فنی و مالی آنها (در محدوده اقلام ساختمانی).
  - رسیدگی به اسناد مناقصه و مزایده در طرح های عمرانی و ساختمان های خصوصی.
  - نظارت بر جریان تحویل موقت و قطعی ساختمان ها.
- توضیح:** انجام خدمات فوق در مورد ساختمان هایی که دارای کاربری در مقیاس شهر و بالاتر هستند همچنین ساختمان های ویژه نظیر برج هایی که بیش از 30 متر ارتفاع دارند، یا دارای تکنیک اجرای خاص هستند و هر نوع کار دیگری که از نظر تخصصی در ردیف آنها محسوب می شود، مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی در زمینه مربوطه است.

3- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته تأسیسات مکانیکی :

- ارزیابی و تعیین قیمت تأسیسات برودتی و حرارتی ساختمان ها، ماشین های صنعتی، ماشین آلات و تأسیسات کارخانجات.
- تعیین علل خرابی و ارزیابی خسارت تأسیسات برودتی و حرارتی ساختمان ها، ماشینهای صنعتی، ماشین آلات و تأسیسات کارخانجات.
- ارزیابی و تعیین هزینه تأسیسات و شبکه های بسته توزیع آب، تلمبه خانه های آبی، تأسیسات آب و برق، هوا، گاز و بخار.
- برآورد قیمت، تشخیص علل خرابی و تعیین خسارت ماشین آلات راهسازی و راهداری، موتورهای دیزلی و لکوموتیو.
- تعیین اجاره بها و اجرت المثل ماشین آلات صنعتی، ماشین های راهسازی و موتورهای دیزلی.
- رسیدگی به صورت وضعیت های تأسیسات مکانیکی طرح های ساختمانی و عمرانی.
- رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای پیمانکاری و مهندسی مشاور و طراحی، اجرا و نظارت و حکمیت و اظهار نظر در مورد جنبه های فنی و مالی آنها (در محدوده اقلام تأسیسات مکانیکی).
- اظهار نظر در مورد گزارش های فنی و مرتبط با تأسیسات و ماشین آلات
- بررسی علل حوادث منجر به خسارت، جرح یا فوت اشخاص و جانداران ناشی از سیستم تأسیسات مکانیکی و اظهار نظر در آنها
- نظارت بر جریان تحویل موقت و قطعی سیستم های تأسیسات مکانیکی در طرح های عمرانی و خصوصی.

توضیح: انجام خدمات فوق در مورد تأسیسات مکانیکی و ماشین آلاتی که دارای تکنولوژی خاص هستند نظیر توربین ها، تأسیسات پالایش نفت، سردخانه های بزرگ، تأسیسات برج های بسیار مرتفع، تأسیسات بیمارستانی و هر نوع کار دیگری که از نظر تخصصی بودن در ردیف آنها هستند مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی در زمینه مربوطه است.

4- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته تأسیسات برقی :

- ارزیابی، تعیین اجاره بها و اجرت المثل، تعیین قیمت، تعیین علل خرابی و بر آورد خسارت ماشین های کوچک تولید برق، شبکه های روشنایی محدود، برق فشار ضعیف، تأسیسات برقی ساختمان ها، کارخانجات، بیمارستان ها، سیستم برقی و الکترونیکی دستگاه های گرمایش و سرمایش، سردخانه ها، تهویه مطبوع، آسانسورها، پله های برقی، شبکه های صوتی و تصویری ساختمان ها.

- ارزیابی، تعیین اجاره بها و اجرت المثل، تعیین قیمت، تعیین علل خرابی و بر آورد خسارت سیستم های الکترونیکی.

- اظهار نظر در مورد گزارش های فنی مرتبط با سیستم برقی دستگاه ها و شبکه های فشار ضعیف و الکترونیکی.

- رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای پیمانکاری و مهندسی مشاور و طراحی، اجرا و نظارت و حکمیت و اظهار نظر در مورد جنبه های فنی و مالی آنها (در محدوده کارهای برقی و الکترونیکی).

- بررسی علل حوادث منجر به خسارت، جرح یا فوت اشخاص و جانداران و اظهار نظر در آنها ناشی از تأسیسات برقی.

- نظارت بر جریان تحویل موقت و قطعی سیستم های برقی و الکترونیکی طرح های عمرانی و ساختمان های خصوصی.

توضیح : انجام خدمات فوق در مورد دستگاه ها، شبکه ها و سیستم های برقی و الکترونیکی که دارای تکنولوژی پیچیده و خاص هستند، نظیر دستگاه های پرتونگاری، سیستم های نیروگاهی، دستگاه های تولید برق فشار قوی، شبکه انتقال نیرو، سخت افزارهای الکترونیکی پیچیده، سیستم های پرتاب و هدایت ماهواره، و هر نوع کار دیگری که از نظر تخصصی در ردیف آنها باشد مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی در زمینه مربوطه می باشد.

5- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته شهرسازی :

انجام امور ذیل مستلزم کار گروهی متشکل از کارشناسان رشته های مختلف با مسوولیت کارشناس عمومی شهرسازی است:

- تهیه طرح های تفصیلی، طرح های هادی و روستایی، طرح های ناحیه ای، منطقه ای، کالبدی ملی و اظهار نظر در مورد آنها و ارزیابی و بر آورد هزینه تهیه طرح های مذکور.

- بررسی و اظهار نظر در مورد تفکیک و افراز زمین های شهری.

- ارزیابی بهای اراضی غیر مزروعی و اجاره و اجرت المثل آنها.

- رسیدگی به اختلافات پیمانکاران و مشاوران و کارفرمایان در زمینه طرح های شهرسازی و اظهار نظر و حکمیت در آنها.

توضیح : انجام امور فوق در مورد طرح های جامع شهری و طراحی شهری مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی طراحی شهری است.

6- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته نقشه برداری :

- انجام نقشه برداری شامل مساحی، تراز یابی، پیاده کردن نقشه و کنترل عملیات و مدارک نقشه برداری.

- تطبیق عکس و نقشه هوایی و تفسیر عکس های هوایی.

- بازبینی فتوگرامتری.

- تفکیک و افراز اراضی غیر مزروعی، تشخیص حدود ثبتی املاک و مستغلات.

- تهیه صورتمجلس تفکیکی ساختمان ها و املاک و تهیه صورتمجلس تحویل زمین.

- تعیین اجاره بها و حق کسب و پیشینه.

- مسیر یابی و تاکنومتری راه، باند و خیابان ها و معابر شهری.

- رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای پیمانکاری و مهندسی مشاور و حکمیت و اظهار نظر در مورد جنبه های فنی آنها در محدوده کارهای نقشه برداری.

توضیح : انجام امور فوق در مورد کارهای ژئودزی، میکرو ژئودزی، فتوگرامتری، نقشه های کاداستر، آب نگاری، جی. آی. اس و کارهای دیگری که از نظر تخصصی در ردیف آنهاست مستلزم داشتن پروانه کارشناسی تخصصی در زمینه مربوطه می باشد.

7- حدود صلاحیت کارشناسی عمومی در رشته ترافیک :

- طراحی شبکه های ترافیکی و پارکینگ ها و کنترل طرح های تهیه شده.
- ارزیابی و اظهار نظر در مورد طرح های شبکه های ارتباطی شهری، روستایی و بین شهری.
- اظهار نظر در مورد طرح های حمل و نقل شهری و بین شهری.
- بررسی اثرات ترافیکی ابنیه و ساختمان ها و اجد اثر مهم بر ترافیک.
- اظهار نظر در مورد گزارش های فنی مرتبط با ترافیک و حمل و نقل.
- رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای مهندسی مشاور ترافیکی و حمل و نقل و انجام حکمیت و اظهار نظر در آنها.